

"Bu içerik, Temel Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından öğrencilerin yazılı öncesi çalışmaları amacıyla hazırlanmıştır. Örnek soru niteliği taşımamaktadır. Hazırlanan sorular, yayımlanan senaryoların tamamındaki öğrenme çıktılarını kapsamaktadır."

1. Türkiye Cumhuriyeti'nin ilanından sonra;

- Halkın yönetime katılması,
- Kadınlara seçme ve seçilme hakkının verilmesi,
- Eğitimde birlik sağlanması,
- Sanayi ve ekonominin geliştirilmesi

gibi önemli kazanımlar elde edilmiştir.

a. Bu kazanımlar doğrultusunda Atatürk'ün Türk milleti için gösterdiği iki temel hedefi açıklayınız.

b. Atatürk'ün bu hedeflerinin Türkiye'nin geleceği açısından neden önemli olduğunu kısaca açıklayınız.

2. Mustafa Kemal Atatürk, Türk milletinin çağdaş ve güçlü bir devlet yapısına kavuşmasını amaçlamıştır. Bu doğrultuda millî egemenliğe dayalı bir yönetim anlayışını benimsemiş, milletin kendi kendini yönetmesini esas almıştır. Devlet işlerinde akıl ve bilimi rehber kabul etmiş; eğitimden hukuka kadar birçok alanda çağdaş düzenlemeler yapılmasını sağlamıştır. Toplumda ayrıcalıklara karşı çıkarak herkesin kanun önünde eşit olmasını savunmuş, millî birlik ve beraberliğin korunmasına büyük önem vermiştir.

a. Metinde bahsedilen Atatürk ilke ve inkılaplarını oluşturan temel esasları yazınız.

b. Metinde bahsedilen Atatürk ilke ve inkılaplarını oluşturan temel esaslardan seçtiğiniz ikisini metinden birer ifade ile açıklayınız.

3. Atatürk Dönemi'nde demokratikleşme yolunda önemli adımlar atılmıştır. Cumhuriyetin ilanı ile egemenliğin millete ait olduğu kabul edilmiş ve halk yönetime katılmıştır. Çok partili hayata geçiş denemeleri ile farklı görüşlerin temsil edilmesi amaçlanarak demokratik bilinç geliştirilmiştir. Kadınlara seçme ve seçilme hakkının verilmesi ise eşitliği güçlendirmiş ve demokrasinin toplumda yaygınlaşmasını sağlamıştır.

a. Cumhuriyet'in ilanının demokrasi anlayışına katkıları nelerdir? Metinden yararlanarak açıklayınız.

b. Çok partili hayata geçiş denemeleriyle ulaşılmak istenen hedef nedir? Yazınız.

4. 1926 yılında Mustafa Kemal Atatürk'e yönelik olarak İzmir'de bir suikast girişimi planlanmıştır. Bu girişim, genç Türkiye Cumhuriyeti'nin temel yapısını sarsmayı ve gerçekleştirilen yenilikleri engellemeyi hedeflemiştir. Ancak girişim başarısız olmuş, devletin aldığı önlemlerle Cumhuriyet düzeni korunmuştur. Bu olay, yalnızca bir kişiye değil, aynı zamanda yeni kurulan yönetim anlayışına yönelik bir tehdit olarak değerlendirilmiştir. Atatürk'ün "Benim naçiz vücudum elbet bir gün toprak olacaktır; fakat Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidar kalacaktır." sözü de bu dönemin şartları dikkate alındığında ayrı bir önem taşımaktadır.

Buna göre, Atatürk'ün bu sözyle vermek istediği temel mesaj nedir? Açıklayınız.

5. Atatürk, Türkiye Cumhuriyeti'nin dış politikasını akılcı, gerçekçi ve millî menfaatleri esas alan bir anlayış üzerine kurmuştur. Devletlerarası ilişkilerde kalıcı dostluk veya düşmanlıklar yerine, değişen koşullar ve karşılıklı çıkarlar gözetilmiştir. Bağımsızlık, barış ve eşitlik Atatürk Dönemi Türk dış politikasının temel ilkeleri arasında yer almıştır.

Aşağıda Atatürk'ün dış politika anlayışına ait bazı ifadeler verilmiştir. Bu ifadelerin yansıttığı temel ilkeleri karşısına yazınız.

İfade	Yansıttığı İlke
1. "Ebedî dostluk ve düşmanlık yoktur."
2. "Bağımsızlık her alanda olmalıdır."
3. "Karşılıklı saygı ve eşitlik esastır."
4. "Sorunlar barışçı yollarla çözümlenmelidir."
5. "Devletler arası ilişkilerde akıl ve bilim rehber olmalıdır."
6. "Uluslararası ilişkilerde millî çıkarlar gözetilmelidir."

6. Türkiye; Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının kesişim noktasına yakın bir jeopolitik konuma sahip olup İstanbul ve Çanakkale Boğazları sayesinde önemli ulaşım ve geçiş yollarını kontrol etmektedir. Bu jeopolitik konum, Türkiye'yi uluslararası ilişkilerde dikkatle izlenen bir ülke hâline getirmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında genç Türkiye Devleti, bulunduğu coğrafyanın ve jeopolitik konumunun getirdiği hassasiyetler nedeniyle çeşitli tehditlere açık hâle gelmiştir.

Türkiye'nin bu jeopolitik konumu Cumhuriyetin ilk yıllarında hangi tehditleri beraberinde getirmiştir? Kısaca yazınız.

7. Türkiye, Boğazlar meselesini çözmek için askerî bir yol izlemek yerine uluslararası hukuka uygun davranmayı tercih etmiştir. 1936 yılında Türkiye'nin çağrısı üzerine Boğazlar Konferansı toplanmış, İngiltere ve Sovyetler Birliği'nin de desteğiyle görüşmeler başlamıştır. İsviçre'nin Montrö kentinde yapılan bu görüşmeler sonucunda taraflar uzlaşmaya varmış ve Montrö Boğazlar Sözleşmesi imzalanmıştır.

Montrö Boğazlar Sözleşmesi sürecinde Türkiye'nin askerî yöntemlere başvurmadan diplomasi yolunu tercih etmesi, Atatürk Dönemi Türk dış politikasının hangi temel özelliklerini yansıtmaktadır? Açıklayınız.

8. Atatürk, Hatay meselesini millî bir dava olarak görmüş ve bu sorunun çözümü için barışçı yöntemleri tercih etmiştir. Hatay'da millî bilincin oluşması için çalışmalar yapılmasını sağlamış, konuyu uluslararası alana taşıyarak diplomatik girişimlerde bulunmuştur. Sağlık sorunları yaşamasına rağmen Mersin ve Adana'ya giderek askerî birlikleri denetlemesi, Hatay'ın Türkiye'ye katılması konusundaki kararlılığını ve özverisini göstermiştir.

Yukarıdaki metne göre aşağıdaki soruların cevaplarını altlarına yazınız.

a. Atatürk Hatay'ı nasıl görmüştür?

b. Atatürk sorunu nasıl çözmek istemiştir?

c. Atatürk Hatay için neler yapmıştır?

ç. Bu olay Atatürk'ün hangi özelliğini gösterir?

9. Mustafa Kemal Atatürk, Çanakkale Savaşı'nı "**Arıburnu Muharebeleri Raporu**" ve "**Anafartalar Muharebelerine Ait Tarihçe**" adlı eserlerinde ayrıntılı biçimde ele almıştır. Bu eserlerde muharebeleri gün gün anlatmış, yaşanan olayları kendi gözlemleriyle birlikte belgelere dayandırarak aktarmıştır.

Atatürk'ün Çanakkale Savaşı'nı anlattığı eserlerinde olayları belgelere dayandırması, onun hangi kişisel özelliğini gösterir? Kısaca açıklayınız.

10. Lloyd George (Lloyd Corç), İngiltere Başbakanı: “Arkadaşlar, yüzyıllar nadir olarak dâhi yetiştirir. Şu talihsizliğimize bakın ki o büyük dâhi çağımızda Türk ulusuna nasip oldu.”

Jawaharlal Nehru (Cevaharlal Nehru), Hindistan Başbakanı: “Kemal Atatürk gençlik günlerimde benim kahramanımdı. Onun dinamizmi, yılmak ve yorulmak bilmezliği insanda büyük bir etki yaratıyordu. O, Doğu’da modern çağın yapımcılarından biridir. Onun en büyük hayranları arasında bulunmaya devam ediyorum.”

Yukarıda Atatürk hakkında Lloyd George ve Jawaharlal Nehru’nun değerlendirmelerine yer verilmiştir. Bu değerlendirmelere göre;

a. İngiltere Başbakanı Lloyd George’un “Yüzyıllar nadir olarak dâhi yetiştirir.” sözüne göre Atatürk’ün hangi evrensel özelliği vurgulanmaktadır? Açıklayınız.

b. Hindistan Başbakanı Jawaharlal Nehru’nun “Atatürk gençlik günlerimde benim kahramanımdı.” ifadesine göre Atatürk’ün hangi kişisel ve liderlik özellikleri dünya milletlerini etkilemiştir? Açıklayınız.

11. II. Dünya Savaşı sürecinde dünya, Mihver ve Müttefik devletler arasında büyük bir mücadeleye sahne olmuştur. Bu dönemde birçok devlet savaşın içine sürüklenmiş ve ağır kayıplar yaşamıştır. Türkiye ise her iki tarafın da siyasi ve askerî baskılarına maruz kalmasına rağmen izlediği akılcı ve temkinli dış politika sayesinde savaşa katılmamıştır. Tarafsızlığını koruyan Türkiye, böylece savaşın yıkıcı etkilerinden uzak durmayı başarmıştır.

Metinde anlatılan Türkiye’nin dış politika anlayışı hangi kavramla ifade edilir? Kavramı açıklayarak yazınız.

12.

II. Dünya Savaşı yıllarında karne ile ekmek alan vatandaşlar

Yukardaki karne uygulamasına ait görseli inceleyiniz. Görsele dayanarak, II. Dünya Savaşı yıllarında Türkiye’de halkın temel ihtiyaç maddelerine ulaşımını ve günlük yaşamını nasıl etkilediğini yazınız.

13. II. Dünya Savaşı sonrasında Türkiye’de çok partili hayata geçiş süreci hızlandı. Bazı gelişmeler farklı siyasi partilerin kurulmasına yol açtı. 1945’te Nuri Demirağ, 1946’da ise CHP’den ayrılan milletvekilleri partilerini kurarak halkın taleplerini karşılamayı ve meclisin denetimini güçlendirmeyi amaçladı. Ayrıca, ülkenin içinde bulunduğu uluslararası koşullar ve yaşanan dış baskılar da bu süreci etkiledi.

Metne göre, II. Dünya Savaşı sonrasında Türkiye’de çok partili hayata geçiş sürecini hızlandıran iç ve dış etkenleri ilgili bölüme yazınız.

İç Etkenler:

Dış Etkenler:

ÖĞRENME ÇIKTISI	SORU NO
İTA.8.4.8. Cumhuriyet'in sağladığı kazanımları ve Atatürk'ün Türk milleti için gösterdiği hedefleri analiz eder.	1
İTA.8.4.9. Atatürk ilke ve inkılaplarını oluşturan temel esasları kavrar.	2
İTA.8.5.1. Atatürk Dönemi'ndeki demokratikleşme yolunda atılan adımları açıklar.	3
İTA.8.5.2. Mustafa Kemal'e suikast girişimini analiz eder.	4
İTA.8.6.1. Atatürk Dönemi Türk dış politikasının temel ilkelerini ve amaçlarını açıklar.	5
İTA.8.5.3. Cumhuriyetin ilk yıllarında Türkiye Cumhuriyetine yönelik tehditleri analiz eder.	6
İTA.8.6.2. Atatürk Dönemi Türk dış politikasında yaşanan gelişmeleri analiz eder.	7
İTA.8.6.3. Atatürk'ün Hatay'ı ülkemize katmak konusunda yaptıklarına ve bu uğurda gösterdiği özveriye kanıtlar gösterir.	8
İTA.8.7.2. Atatürk'ün Türk Milleti'ne bıraktığı eserlerinden örnekler verir.	9
İTA.8.7.1. Atatürk'ün ölümüne ilişkin yansıma ve değerlendirmelerden hareketle onun fikir ve eserlerinin evrensel değerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.	10
İTA.8.7.3. Atatürk'ün İkinci Dünya Savaşı öncesi tespitleri ve girişimleri Türkiye'nin savaşta izlediği denge siyaseti ile ilişkilendirilir.	11
İTA.8.7.4. İkinci Dünya Savaşı'ndaki gelişmelerin ve bu savaşın sonuçlarının Türkiye'ye etkilerini analiz eder.	12
İTA.8.7.5. Türkiye'de çok partili siyasi hayata geçişi hızlandıran gelişmeleri, demokrasinin gerekleri açısından analiz eder.	13

ÇÖZÜMLER

- Bu kazanımlar doğrultusunda Atatürk'ün Türk milleti için iki temel hedefi vardır. Birincisi, halkın yönetime katıldığı demokratik bir devlet kurmaktır. İkincisi ise eğitim, ekonomi ve toplum alanlarında ilerlemeyi sağlayarak çağdaş ve modern bir toplum oluşturmaktır.
 - Bu hedefler, Türkiye'nin daha güçlü, düzenli ve çağdaş bir ülke olmasını sağlamıştır. Halkın yönetime katılması ve yapılan yenilikler sayesinde ülkenin geleceği güvence altına alınmıştır.
- Millî Egemenlik, Akıl ve Bilime Dayanma, Eşitlik, Çağdaşlaşma, Millî Birlik ve Beraberlik
 - Millî egemenlik
Akıl ve bilime dayanma
Eşitlik
Çağdaşlaşma
Millî birlik ve beraberlik

Milletin kendi kendini yönetmesini esas alması

Devlet işlerinde akıl ve bilimin rehber kabul edilmesi

Herkesin kanun önünde eşit olması

Eğitim ve hukuk alanında çağdaş düzenlemeler

Birlik ve beraberliğe önem verilmesi

3. a. Cumhuriyet'in ilanı ile egemenliğin millete ait olduğu kabul edilmiştir. Böylece halk yönetime katılma hakkı kazanmış, yönetimde söz sahibi olmuştur. Bu durum, demokrasi anlayışının güçlenmesine ve halk iradesinin esas alınmasına katkı sağlamıştır.
- b. Çok partili hayata geçiş denemeleriyle farklı görüşlerin temsil edilmesi ve demokratik bilincin geliştirilmesi amaçlanmıştır.
4. Atatürk bu sözüyle, Cumhuriyet'in bir kişiye değil, millete ve devletin temellerine dayandığını, kendisi olmasa bile Türkiye Cumhuriyeti'nin sonsuza kadar yaşayacağını vurgulamak istemiştir.

İfade	Yansıttığı İlke
1. "Ebedî dostluk ve düşmanlık yoktur."	Gerçekçilik
2. "Bağımsızlık her alanda olmalıdır."	Tam Bağımsızlık
3. "Karşılıklı saygı ve eşitlik esastır."	Mütekabiliyet (Karşılıklılık)
4. "Sorunlar barışçı yollarla çözülmelidir."	Barışçılık
5. "Devletler arası ilişkilerde akıl ve bilim rehber olmalıdır."	Akılcılık
6. "Uluslararası ilişkilerde millî çıkarlar gözetilmelidir."	Millî Menfaatleri Esas Alma

6. Türkiye'nin jeopolitik konumu, Cumhuriyetin ilk yıllarında Boğazlar üzerindeki baskılar, yabancı devletlerin müdahale girişimleri, sınır güvenliği sorunları ve büyük devletlerin çıkar çatışmaları nedeniyle siyasi ve askerî tehditler ortaya çıkarmıştır.
7. Montrö Boğazlar Sözleşmesi sürecinde Türkiye'nin askerî yöntemlere başvurmadan diplomasi yolunu tercih etmesi, Atatürk Dönemi Türk dış politikasının barışçıl, hukuka dayalı ve gerçekçi anlayışını yansıtmaktadır.
8. a. Hatay'ı millî bir dava olarak görmüştür.
- b. Sorunu barışçı ve diplomatik yollarla çözmek istemiştir.
- c. Hatay'da millî bilincin oluşması için çalışmalar yaptırmış, konuyu uluslararası alana taşımış ve askerî birlikleri denetlemiştir.
- ç. Vatanseverliğini ve kararlılığını göstermektedir.
9. Atatürk'ün Çanakkale Savaşı'nı anlattığı eserlerinde olayları belgelere dayandırması, onun bilimselliğe ve gerçekçiliğe önem veren, objektif bir kişiliğe sahip olduğunu gösterir.
10. a. Bu söz, Atatürk'ün sadece Türk milletini değil, tüm insanlığı etkileyen; düşünce ve başarılarıyla dünya çapında kabul görmüş evrensel bir lider olduğunu vurgulamaktadır.
- b. Bu söz, Atatürk'ün liderliği, azmi ve modernleşme yolunda verdiği mücadelenin dünya milletlerini etkilediğini göstermektedir. Özellikle bağımsızlık mücadelesi, sömürge altında yaşayan milletlere örnek ve ilham olmuştur.
11. Bu metinde anlatılan dış politika anlayışı denge siyasetidir. Denge siyaseti, bir devletin karşı karşıya olduğu büyük güçler arasında taraf tutmadan, kendi güvenliğini ve çıkarlarını koruyarak hareket etmesidir.

12. Görsele bakınca, II. Dünya Savaşı sırasında Türkiye'de yiyecek ve diğer temel ihtiyaçların az olduğunu ve insanların bunları ancak karnelerle alabildiğini görüyoruz. Bu yüzden halk, alışveriş ve yemeklerini planlamak zorunda kalmış, günlük yaşamları kısıtlanmıştır.

13.

İç Etkenler:

- Farklı siyasi partilerin kurulması (Millî Kalkınma Partisi ve Demokrat Parti)
- Halkın demokratik talepleri
- Meclisin denetiminin güçlendirilmesi isteği

Dış Etkenler:

- Uluslararası koşullar
- Dış baskılar